

Socialdepartementet

Yttrande över betänkandet Ansvaret för hälso- och sjukvården (SOU 2025:62)

Övergripande kommentar

Region Kalmar län har getts möjlighet att yttra sig över betänkandet Ansvaret för hälso- och sjukvården (SOU 2025/62).

Region Kalmar län ser positivt på utredningens slutsats om att inte tillämpa ett helt eller delvis statligt huvudmannaskap. Vidare ser Region Kalmar län också fördelar med utökat statligt ansvar i de sex områden som lyfts fram av utredningen.

Region Kalmar län välkomnar också de principer som föreslagits gälla för den statliga styrningen. Det är särskilt positivt att den statliga styrningen ska utgå från normering och kunskapsstyrning. Att enbart i undantagsfall använda sig av riktade statsbidrag är också positivt och underlättar regionens planering.

Avslutningsvis välkomnar Region Kalmar län också bättre verktyg för uppföljning och stöd till patienter. I arbetet med att ta fram nya verktyg för uppföljning och information och stöd till patienterna inryms rimligtvis klagörande över den lagstiftning som omfattar hälso- och sjukvården samt relationen mellan den offentligt drivna vården och privata vårdaktörer.

Goda verktyg för uppföljning och klagörande kring gällande lagstiftning är därtill förutsättningar för att kunna tillämpa eventuella statliga sanktioner på ett tillförlitligt och rättvis sätt.

Förslag

3.4.2 Staten bör ta ett utökat ansvar för hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning. Regeringen bör se över de närmare formerna för detta.

Det finns skäl att utreda tydligare statligt ansvar inom vissa områden för hälso- och sjukvårdens kompetensförsörjning. Kompetensförsörjningen är en avgörande faktor för att säkerställa en god och patientsäker hälso- och sjukvård i hela landet. För en fungerande kompetensförsörjning krävs nära samverkan mellan stat, region, kommun, lärosäten och andra relevanta

aktörer. Ansvaret behöver vara tydligt lokalt och regionalt, men samordnas nationellt. För att möta framtidens vårdbehov krävs starkare nationell samordning för en hållbar och långsiktig kompetensförsörjning. Det finns fördelar att skapa långsiktiga prognoser och gemensamma mål för utbildningsdimensionering, ökad genomströmning, dimensionering av AT-, BT- och ST-tjänster, samt att stärka och följa upp tillgången till verksamhetsförlagd utbildning (VFU) och specialistutbildning på nationell nivå. Men det är samtidigt viktigt att ta hänsyn till verksamheternas förutsättningar och det egna kompetensförsörjningsbehovet. Om kompetensförsörjningen inte kan säkras leder en sådan fördelning troligtvis enbart till att fördela bristerna snarare än att säkerställa täckning av behovet för samtliga regioner.

3.4.3 En utredning bör tillsättas för att se över hur statens ansvar för läkemedel – särskilt finansiering och styrning – kan utökas och stärkas. På kort sikt bör regeringen vidta åtgärder för att säkerställa jämlik tillgång till vissa särskilda läkemedelsbehandlingar.

Region Kalmar län välkomnar en vidare utredning i frågan då en fördjupad genomlysning av läkemedelsområdet är nödvändig för att säkerställa ett fortsatt jämlikt och välfungerande system.

Mycket arbete bedrivs redan idag för att uppnå en jämlik vård. Bland annat genom Samverkansmodell läkemedel, genom omvärldsbevakning, gemensamma upphandlingar, Läkemedelskommittéernas arbete med mera.

Det är viktigt att staten i detta arbete inte enbart arbetar för att säkra tillgången till nya läkemedel utan också säkrar fortsatt tillgång till redan införda och beprövade läkemedel.

Ökade läkemedelskostnader kan leda till undanträngningseffekter i vården varför en kostnadsdämpande modell för att hantera läkemedelskostnader bör inkluderas i den nu föreslagna utredningen. Utredningen bör också omfatta en översyn av recept- och revisionsläkemedel samt hantering av förbrukningsartiklar då systemet är för komplext idag.

3.4.4 Staten bör ta ett utökat ansvar för vaccinationer genom de nationella vaccinationsprogrammen.

Region Kalmar län välkomnar en mer sammanhållen och statligt styrd vaccinationsverksamhet samt att staten tar ett ökat finansieringsansvar för vaccin. Det är vidare positivt att utredningen inkluderar vacciner som en del av läkemedelsförsörjningsfrågan.

Utvidgning av det nationella vaccinationsprogrammet till att omfatta fler sjukdomar och målgrupper bedöms vara ett steg mot ökad jämlikhet och förbättrad folkhälsa. Detta måste dock ske i samverkan med landets smittskyddsläkare.

Region Kalmar län efterfrågar ett nationellt, individbaserat, vaccinationsregister. Varken invånare, vaccinatörer eller behandlande vårdpersonal har idag tillgång till en samlad vaccinationshistorik. Det bedöms angeläget att införa ett sådant register med funktionalitet för både invånare och vårdgivare. Det förekommer brister i journalföring och rapportering av utförda vaccinationer hos vissa privata vårdgivare. Detta innebär risk för individens säkerhet och möjligheten till en strukturerad uppföljning. I samband med ett nationellt, individbaserat,

vaccinationsregister bör därför också kraven på dokumentation och rapportering av vaccination skärpas.

3.4.5 Staten bör ta ett utökat ansvar för screening. En utredning bör tillsättas med uppdrag att närmare utreda formerna för detta.

Region Kalmar län ser positivt på att frågan utreds. Det är emellertid viktigt att en sådan utredning beaktar den samverkan som regionerna har kring screening idag. Att enkom besluta om att en viss typ av screening ska erbjudas överallt riskerar att bli kostsamt, ineffektivt och sänka kvaliteten på bekostnad av geografisk tillgänglighet och marginell nytta.

3.4.6 Staten ansvarar för att finansiera hela eller delar av den rättspsykiatriska vården, vilket måste kombineras med tydliga krav på vårdens kvalitet och innehåll.

Region Kalmar län ställer sig bakom förslaget om både utökad statlig finansiering och vidare utredning. Med medel som riktas mot rättspsykiatri kan vården bli mer jämlik och tillgänglig. Vidare skulle övrig psykiatrisk vård kunna stärkas.

En särskild utredning är nödvändig för det fall staten ska ta ett systemansvar, få stärkta befogenheter och ansvara för kvalitet och innehåll i vården.

3.5 Riktade statsbidrag bör användas endast i undantagsfall. Det bör fastställas tydligare kriterier för när riktade statsbidrag får användas.

Region Kalmar län tillstyrker förslaget.

3.5 Den statliga styrningen bör renodlas mot normering och antalet styrformer begränsas. Det bör tillsättas en utredning om hur och på vilka områden detta ska genomföras.

Region Kalmar län tillstyrker förslaget.

3.5 Staten bör vidta åtgärder gentemot regionerna för ökad regelefterlevnad och för att stärka patientens ställning. Detta kräver dels stärkt uppföljning, information och kunskap om regionernas insatser, dels verktyg i form av till exempel stärkt tillsyn och utökade sanktioner samt information till patienterna om deras rättigheter och möjligheter att välja i olika avseenden.

Region Kalmar län tillstyrker förslaget utifrån utredningens grundprinciper om renodlad statlig styrning, minskat antal styrformer och normering.